

Відгук
офіційного опонента
доктора педагогічних наук, професора
Захаріної Євгенії Анатоліївни,
на дисертаційне дослідження
Безкопильного Олександра Олександровича на тему
**«Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до
здоров'язбережувальної діяльності в основній школі»,**
подане на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність обраної теми дисертації. Актуальність та доцільність проблеми дослідження, обраної О.О. Безкопильним, не викликає сумнівів. Демократичні перетворення в нашій державі зумовлюють нові підходи до виховання особистості студента, його навчання, професійної підготовки. В основі інноваційних змін – нова парадигма вищої освіти, завданнями якої є гуманізація, реалізація моделі особистісно-розвивального навчання та виховання студентської молоді. Для професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі в сучасних соціально-економічних умовах характерні активні інноваційні процеси, пов'язані з введенням варіативних навчальних планів, нового змісту вищої освіти, у зв'язку із чим розширюється соціокультурне середовище діяльності майбутніх учителів фізичної культури. Саме тому з позицій сьогодення набуває значущості й потребує вирішення проблема ефективної професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, спроможних організувати та здійснювати здоров'язбережувальну діяльність в основній школі.

У зв'язку з цим виникає необхідність пошуку шляхів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. З огляду на це, дисертація О.О. Безкопильного є, безумовно, актуальною.

Результати вивчення теоретичної джерельної бази, аналіз практичного досвіду підготовки майбутніх учителів фізичної культури дозволило автору

виявити об'єктивно існуючі суперечності. Тема дисертації дає чітке уявлення про її перспективність для використання у системі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Зв'язок із науковими планами, темами. Вагомість дослідження підкреслюються ще й тим, що дисертацію виконано у відповідності з планом науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики фізичного виховання Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького: «Впровадження здоров'язбережувальних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах» на 2016-2020 рр. (державний реєстраційний номер 0116U003857) та «Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в умовах сучасної парадигми вищої освіти» на 2019-2023 рр. (державний реєстраційний номер 0119U103853).

Тема роботи затверджена Вченою радою Черкаського національного Університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 2 від 10 листопада 2015 року), узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 8 від 15 грудня 2015 року), уточнена і затверджена Вченою радою Черкаського національного Університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 1 від 30 серпня 2018 року).

Ступінь обґрунтованості, достовірності і наукової новизни основних наукових положень дисертаційного дослідження є достатньо обґрунтованими і достовірними. Це підтверджується широтою охоплення та узагальнення зібраних і опрацьованих особисто автором первинних матеріалів, застосуванням комплексу методів наукового пошуку. Структурно дисертаційна робота є обґрунтованою, логічно побудованою, повністю відповідає вимогам і складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (814 найменування) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 595 сторінки, серед них 404 сторінки основного тексту. Дисертація містить 46

таблиць та 67 рисунків.

Дисертантом виконано критичний аналіз наукових і методичних розробок з тематики дослідження, який характеризується глибиною і комплексністю опрацювання досліджуваної теми.

Провідною ідеєю концепції дисертаційного дослідження О.О. Безкопильного є положення про те, що спрямованість підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі на оволодіння студентами професійно-орієнтованими знаннями, вміннями, навичками та досвідом, що дозволять запроваджувати різноманітні форми фізичного виховання з метою зміцнення та збереження здоров'я суб'єктів освітнього процесу.

Методологічний концепт обґрунтовано автором на засадах компетентнісного, акмеологічного, особистісно-орієнтованого, практико-орієнтованого та контекстного підходів до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Також, О.О. Безкопильний обґрунтував теоретичний та технологічний концепт дослідження, який передбачав вивчення філософських положень, історичних аспектів і визначення дефініцій для розуміння сутності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; обґрунтування структури готовності, критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; авторську концепцію та модель системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Заслуговує уваги численність проведеного формувального експерименту, в якому брали участь студенти Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (n=46), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (n=44), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (n=41), які навчалися відповідно до навчальних планів галузі знань 0102 Фізичне

виховання, спорт і здоров'я людини, за напрямом підготовки «Фізичне виховання». Загальна кількість студентів, які взяли участь у формувальному експерименті – 131 особа.

Висновки та рекомендації, що викладені в дисертаційній роботі, ґрунтуються на застосуванні сучасних методів дослідження. Аналізуючи обґрунтованість наукових положень, висновків необхідно, відзначити логічний взаємозв'язок назви наукового напрямку, постановки мети і завдань дослідження. Висновки випливають зі змісту дисертаційного дослідження їх об'єктивність і новизна не викликають сумніву.

Наукова новизна. Характеризуючи наукову новизну виконаного дослідження, слід відзначити, що дослідником вперше: розроблено та експериментально перевірено ефективність системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, що включає авторську концепцію, цільовий, теоретико-методологічний, пізнавально-змістовий, технологічний та результативний блоки, які представлені у вигляді моделі системи, педагогічні умови та навчально-методичне забезпечення освітнього процесу.

У дисертаційній роботі презентовано авторське трактування понять «професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі» та «готовність майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі»;

О.О. Безкопильним теоретично обґрунтовано структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; уточнено сутність понять «фізкультурна освіта», «підготовка», «професійна підготовка», «здоров'язбереження» «здоров'язбережувальні освітні технології», «здоров'язбережувальна педагогіка»; критерії, відповідні показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; зміст професійної підготовки майбутніх учителів фізичної

культури у закладах вищої освіти Німеччини, Нідерландів і Польщі.

Заслуговує уваги удосконалення змісту, форм, методів та засобів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі; змістовне наповнення професійно-орієнтованих дисциплін «Шкільний курс фізичної культури та методика викладання», «Теорія та методика фізичного виховання», «Менеджмент здоров'я».

Подальшого розвитку набули положення про технологічний супровід підготовки майбутніх учителів фізичної культури на основі електронних освітніх ресурсів та інтерактивних освітніх технологій.

Практичне значення дослідження вбачаємо передовсім у розробленні й упровадженні у практику закладів вищої освіти України навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі, що складається з: монографії «Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі: теорія та методика»; навчально-методичного супроводу викладання дисциплін «Шкільний курс фізичної культури та методика викладання», «Теорія та методика фізичного виховання», «Менеджмент здоров'я» (на друкованих та електронних носіях); навчально-методичних рекомендацій «Вимоги до випускних (науково-дослідних) робіт студентів навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту і здоров'я»; методичних вказівок для вивчення дисципліни «Шкільний курс фізичної культури та методика викладання»; тестових завдань зі шкільного курсу фізичної культури та з правил техніки безпеки під час занять фізичними вправами в закладах загальної середньої освіти для студентів освітнього рівня бакалавр, галузі знань 01 Освіта/педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура); комп'ютерної програми «БСК: педагогічна діагностика рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 87305 від 28.03.2019, видане Державним департаментом інтелектуальної

власності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України).

Основні положення, результати й висновки дисертації можуть бути використані в практичній роботі закладів вищої освіти для підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі, а також застосуватися в системі післядипломної освіти для підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури. Доцільно також відзначити, що основні результати дослідження впровадженні в освітній процес шести вітчизняних закладів вищої освіти, що підтверджено відповідними довідками впровадження.

Повнота відображення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором дисертації працях. Аналіз публікацій О.О. Безкопильного засвідчив їхню відповідність вимогам до оприлюднення результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук. Зокрема, основні наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано в 39 наукових і навчально-методичних працях, серед яких 1 одноосібна монографія, 22 статті в наукових виданнях, з них 16 статей у наукових фахових виданнях України та 6 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних, з них 4 статті у виданнях, що внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, 1 стаття у виданні, індексованому міжнародною наукометричною базою даних Scopus, 1 стаття у виданні, що внесено до міжнародної наукометричної бази Web of Science, 11 праць у виданнях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації, 4 наукових праці та 1 комп'ютерна програма, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Відповідність змісту автореферату й основних положень дисертації. Головні положення дисертаційної роботи достатньо повно висвітлені у авторефераті, зміст якого дозволяє зрозуміти основні ідеї виконаного дослідження. Зміст автореферату ідентичний з основними положеннями дисертації.

Позитивної оцінки заслуговує оформлення результатів дослідження, варто відмітити логіку викладу та послідовність виконання наукового пошуку. Основний зміст дисертаційної роботи свідчить про широку ерудицію здобувача, його здатність до системного охоплення різних аспектів досліджуваних педагогічних явищ і процесів, критичність і креативність професійного мислення.

Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що визначені завдання реалізовано, мета досягнута, сукупність отриманих наукових положень має важливе значення для теорії і методики професійної освіти.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Високо оцінюючи дисертацію Безкопильного Олександра Олександровича на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, вважаємо за доцільне висловити зауваження та побажання, що вимагають уточнень та пояснень.

1. Дисертант на с. 85 і с. 89 тексту дисертації розглядає поняття «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбержувальної діяльності в основній школі» як систему організаційних і психолого-педагогічних заходів, що відбуваються в закладах вищої освіти .....». На нашу думку, автору слід було детальніше охарактеризувати саме ці організаційні та психолого-педагогічні заходи.

2. До проектувальних умінь та навичок учителя фізичної культури автор на с. 118 тексту дисертації відносить вміння та навички забезпечувати функціонування фізкультурно-оздоровлювальних, еколого-гігієнічних, психовалеологічних, медико-валеологічних, оздоровчо-розвивальних систем, застосування яких дозволяє формувати здоров'язбержувальне освітнє середовище в основній школі. Але ґрунтовної характеристики цих систем на с. 114, с. 128 і с. 201 тексту дисертації, на жаль, О.О. Безкопильний не подає. Вважаємо, що доцільно було б подати авторське бачення зазначених систем.

3. Заслуговує уваги ґрунтовний аналіз особливостей підготовки майбутніх учителів фізичної культури в Німеччині, Нідерландах та Польщі.

На нашу думку, робота значно б виграла, якби дослідник у дисертації окреслив позитивні здобутки закордонного досвіду саме підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

4. Вважаємо, що окрім загальних принципів фізичного виховання: «принципу усебічного гармонійного розвитку особистості, принципу зв'язку з трудовою і військовою практикою, принципу оздоровчої спрямованості фізичного виховання» (с. 275), автору необхідно було б акцентувати увагу на таких методичних принципах фізичного виховання, як: принципи свідомості і активності; наочності; доступності й індивідуалізації; систематичності і послідовності; поступовості підвищення вимог (динамічності), які б допомогли ґрунтовніше з'ясувати особливості педагогічного впливу на процес здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

5. Потребує пояснення наскільки доцільний є вибір дисертантом такої навчальної дисципліни, як «Менеджмент здоров'я» (с. 297). Зазначимо, що ця навчальна дисципліна входить до дисциплін за вибором студента циклу загальної підготовки. Виникає питання, а якщо студент не обирає зазначену дисципліну, то чи буде його підготовка до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі на допустимому рівні чи на недопустимому рівні взагалі?

Проте, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження О.О. Безкопильного і є приводом для наукової дискусії.

Загальний висновок. Дисертаційна робота є завершеним, логічно побудованим дослідженням, яке виконано в контексті нових наукових підходів до вищої освіти, має наукове й практичне значення, а отримані результати достатньою мірою обґрунтовані та достовірні. Безкопильним Олександром Олександровичем здійснене вирішення важливої наукової та практичної проблеми щодо професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Тема дисертації «Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі» відповідає спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Дисертаційна робота за ступенем наукової новизни, достовірністю наведених результатів дослідження та обґрунтованістю висновків, теоретичною та практичною цінністю, за обсягом, структурою, оформленням відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (пп. 9, 10, 12–14), затвердженого постановою Кабінету міністрів України № 567 від 24.07.2013 року (зі змінами від 19.08.2015 р.), а її автор, Безкопильний Олександр Олександрович, заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри теоретичних основ
фізичного та адаптивного виховання
Класичного приватного університету, м. Запоріжжя
доктор педагогічних наук, професор

Є.А. Захаріна

Перший проректор з наукової та
науково-педагогічної роботи
Класичного приватного університету, м. Запоріжжя

О.В. Покатаєва

Підпис *Є.А. Захаріної* засвідчую
Начальник відділу управління персоналом
Класичного приватного університету
" " 20__ р.
Підпис